

Kraj rokova? Evropa priprema "neograničene dozvole" za aktivne supstance

Автор(и): Растителна заштита
Дата: 30.01.2026 Брой: 1/2026

Nakon neuspeha planova za ograničavanje, Brisel razmatra radikalnu promenu uvodeći dozvola za aktivne supstance bez određenog roka trajanja. Pravnici upozoravaju da uklanjanje rokova važenja menja pravila igre. Umesto da je proizvođač obavezan da periodično dokazuje da je njegov proizvod bezbedan prema najnovijim naučnim standardima, teret će pasti na društvo i regulatore.

Evropska politika zaštite bilja pravi oštar zaokret. Pre samo godinu dana, glavna tema u Briselu bila je strategija "Od polja do trpeze" i plan SUR za smanjenje pesticida za 50%. Danas, nakon masovnih protesta poljoprivrednika i političkih potresa, Evropska komisija (EK) kreće u suprotnom smeru – ka uklanjanju prepreka i obezbeđivanju dugoročne upotrebe proizvoda za zaštitu bilja.

Administrativna zamka

Do sada je evropska regulativa zahtevala da aktivne supstance prođu strogu naučnu ponovnu procenu svakih 10 do 15 godina. Kada bi istekla dozvola za pesticid, a Evropska agencija za bezbednost hrane (EFSA) ne bi bila spremna sa novom procenom, Evropska komisija bi automatski produžila odobrenje za 1 godinu. Ovo se više puta ponavljalo, ostavljajući proizvode na tržištu legalno, ali sa isteklim procenama bezbednosti.

Kako poljoprivrednici ne bi ostali bez proizvoda zbog birokratskih odlaganja, Komisija je u praksi naširoko koristila takozvani član 17 (administrativno produženje). Ovo omogućava da se dozvole za supstance produžavaju administrativno – često za godinu dana, i to više puta. Rezultat: desetine pesticida ostaju na tržištu godinama nakon što im je istekla originalna dozvola, a da nisu prošle novu uspešnu proveru bezbednosti.

Slučaj "Glifosata": Komisija odlučuje sama

Krajem 2023. godine, slučaj najšire korišćenog herbicida – glifosata – jasno je pokazao odlučnost Brisela. Uprkos protivrečnim podacima o kancerogenosti i nedostatku političke većine među državama članicama (Nemačka se suzdržala, Francuska je želela ograničenja), Komisija je tada preuzela stvar u svoje ruke.

Pozivajući se na nedostatak konačnih dokaza o štetnosti u izveštaju EFSA-e, EK je jednostrano produžila odobrenje za glifosat na maksimalni period od 10 godina (do 2033.). Ova odluka, nad kojom su evropski mediji naširoko izveštavali, postavila je presedan: industrija je dobila signal da će njeni proizvodi biti zaštićeni, čak i pod jakim pritiskom javnosti.

Novi plan: Dozvole bez datuma isteka?

Prave promene, međutim, tek dolaze. Prema članku iz januara 2026. u *Handelsblattu*, Generalni direktorat Komisije SANTE priprema takozvano "Omnibus pojednostavljenje". Cilj je da se potpuno eliminiše potreba za periodičnim pregledima za većinu supstanci.

Šta promena predviđa:

- **Odobrenja bez određenog roka:** Umesto podnošenja zahteva za obnovu svakih 10 godina, aktivne supstance će dobiti dozvolu na neodređeni period.

- **Izuzeci:** Redovne provere biće samo za najopasnije hemikalije (takozvane "kandidate za zamenu"). Sve ostale će se smatrati bezbednim dok se ne dokaže suprotno.
- **Duži prelazni rokovi:** Prekogраниčni rok za korišćenje već zabranjenih proizvoda mogao bi da se produži sa 18 na 36 meseci.

Pravni napad: Da li se krši zakon?

Plan za "dozvole bez određenog roka" već nailazi na žestok otpor. Ugledna advokatska kancelarija *Geulen & Klinger* izdala je saopštenje da je takva promena nezakonita.

Pravnici upozoravaju da uklanjanje datuma isteka okreće princip koji se do sada poštovao. Umesto da je proizvođač obavezan da periodično dokazuje da je njegov proizvod bezbedan prema najnovijim naučnim standardima, teret će pasti na društvo i regulatore – oni će morati da dokažu da je proizvod štetan da bi ga zaustavili. Ovo u praksi "cementira" stare formule na tržištu decenijama.

Šta je sledeće?

Evropa je na raskrsnici. S jedne strane su poljoprivrednici, koji insistiraju na predvidljivosti i manje birokratije nakon godina neizvesnosti. S druge strane su ekološke organizacije i naučnici, koji u novom planu vide rizik po zdravlje i životnu sredinu.

Predstoji teška bitka u Evropskom parlamentu i sudovima, koja će odrediti da li evropska poljoprivreda ide putem deregulacije.

Izvori:

1. *Handelsblatt*: "Promene EU u vezi sa sredstvima za zaštitu bilja su, prema mišljenju stručnjaka, protivzakonite" (januar 2026)
2. *ORF.at*: "Glifosat: Komisija EU produžava odobrenje za deset godina"
3. Uredba (EZ) br. 1107/2009 o stavljanju na tržište sredstava za zaštitu bilja

